

Dr. Čermelj Lavo
Dvorakova 6/II
LJUBLJANA
poslovi, nepravda i najveća opasnost za mir. Pakt četvorice nije ni za dlaku promijenio fašističku ideologiju ni fašistički sistem.

GLASILLO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

ISTRA

ČETVORNI PAKT I MI

U prvo vrijeme svoje vlade Mussolini započeo je politiku prestiža kaznenom ekspedicijom na Krf protiv Grčke, nastavio ju je uveravajući svijet kako su topovi jači argumenti nego lijepe riječi, a u najnovije doba pojavljuje se kao andjeo mira s palmom u ruci. Pred tri mjeseca počeo je Mussolini raditi na ostvarivanju plana o evropskom direktoriju, koji bi sačinjavale Englesku, Francusku, Njemačku i Italiju. U hijerarhijskom uredjenju nove Europe ove bi države imale još odlučniju riječ nego dosada. Uz njegov plan pristale su odmah Engleska i Njemačka, dok mu se Francuska odlučno protivila. Trebalо je modificirati formu, i nakon pregovora i zatezanja od tri mjeseca došlo je konačno do sporazuma t. zv. četvornoga paktu. Francuska je kroz to vrijeme uspjela da pakt, koji je bio zamislen izvan Lige Naroda i iznad nje, svede ipak u okvir Lige. Francuska drži da sada može pakt primiti bez ustručavanja, a Mussolini je opet sa svoje strane zadovoljan jer je uverjen, da je u stvorenom paktu zadražan onaj duh i svi oni temeljni principi, koje da je on od prvoga momenta naglašavao.

Novi evropski pakt ima veće značenje, nego što bi se po samom njegovom tekstu moglo zaključivati. U njemu je doduše nagrađeno, da će države potpisnice rješavati svoje sporove u okviru Lige naroda, čime se htjelo istaknuti prioritet ove međunarodne ustanove, ali su aluzije na reviziju u paktu zadržane, ma da se i za nju predviđa da mora ići redovnim putem preko Ligih organa. Mora se doduše priznati, da se ovaj pakt i po duhu i po sadržaju mnogo razlikuje od prvočitne Mussolinijeve osnove o evropskom direktoriju i da je Duce prilično prignuo svoju šiju, kada je primio rezerve što ih je stavlja Francuska, ali u koliko je u novom paktu zadržano Mussolinijevo duha, pa makar i malo, nije taj pakt ništa drugo nego daninski dar Evropi sa strane fašističke Italije. Mussolini bio je u stanju sve učiniti, samo da Francusku uvuče u pakt. On dobro zna da će u Njemačkoj imati svojega direktornoga saveznika, koji je na njezinu upućen silom prilika, a u Engleskoj indirektnog, koji nije ni dosada dobro gledao na svršće jak položaj Francuske u Evropi.

Mussolini je često sebe i fašizam označavao kao spasitelja Europe. On je svijet obdario mnogim spasonosnima planovima i idejama koje su bile uperene protiv ovog sadašnjeg sistema u Evropi, za jedan bolji i pravedniji, kako je on govorio. Međutim se Mussolini nije ovog puta ustručavao, da se od rušitelja današnje Europe prometne u njegov branitelja, samo zato jer u primanju četvornog paktu vidi mogućnosti da podje korak dalje u svojoj imperialističkoj politici.

Više nego li pojedine točke četvornoga pakta nas zanima atmosfera u kojoj je on stvoren, duh što sadržavao naročito uloga, koju je pritom imao Duce i njegova fašistička Italija. S te strane jasno je da je Mussolini pripremajući pakt još jednom uspio da pažnju talijanskih masa skrene s područja unutrašnje politike na područje vanjske. Od prije tri mjeseca, kada je Mussolini zamislio direktorij evropskih vlasti, pa do sadašnjega paktu, pojavljivale su se mnoge peripetije, iskršlo je dovoljno momenata, koji su zaokupljali pažnju svijeta. U svojoj politici prestiža, u pokušaju zavaravanja svijeta o najviše talijanskih masa Mussolini je pošao korak dalje.

Kada bi se kojim jednostavnim diplomatiskim činom uspijelo riješiti sadašnje teško stanje u Evropi, nitko valjada ne bi imao toliko razloga da se obraduje kao baš narodne manjine. One koje su u mnogim državama silom prilika i nimalo svojom krivnjom, tako reći, u ratnom stanju s narodnom većinom, znaju bolje nego drugi ocijeniti što to znači osigurati mogućnosti za miran i nesmetan život. No narodne manjine ne mogu vjerovati da se to može postići ovako jednostavnim načinom, kao ovaj put.

Nakon četvornog paktu ne mogu gledati kao na diplomatsku igru, koja se ne vodi samo sa stanovišta običnih interesa pojedinih država, već sa stanovišta najgrubljega imperializma. Time što se stvaraju paktovi diplomatička igra prekida se na neko vrijeme, u slučaju četvornoga paktu, kako je predviđeno, na deset godina. A kada to prodje, a vrlo vjerojatno još i prije, pojavit će se potrešće ponovno i igra će se nastaviti. Po vremenim sklapanjem ovakvih paktova održava se nešto što pokazuju toliko pukotina. Sami ti ugovori i nekoliko potpisa neće moći da temeljito poprave evropsku zgradu. Ovaj pakt, kao i drugi dosadanji, za narodne manjine znači da se one jednostavno ignoriraju. Ponavljamo što smo već toliko pula naglasili, da se ne može zamisliti trajni mir u Evropi dok god se narodne manjine ne puštaju da žive i dalje, u položaju u kojem se nalaze danas. Ignorirajući ne može se to pitanje riješiti. Iz ovakve stanje ne može se izići dosadašnjim metodama, jer se tim metodama u nj zapalo. Ljudi i

AKO VPLIVA FAŠISTIČNA ŠOLA NA NAŠE OTROKE

Slučaj malega Toneta Anžetova

Postojna, junija 1933. (Agis) — Kot povod, so tudi u Hruševju primorali otroke u raznim sredstvima, da se vpisali u faš mlađinske organizacije, kjer jih skušajo vzgojiti u bojnom dušu in jim vcepit sovraštvo do vsega, kar je slovenskega. Kako vpliva ta vzgoja na otroke, kako jo doumajo in sprejemajo vase, so nam ti naši najmlajši borce pokazali že mnogokrat. Najbolj jasno in izrazito pa nam je pokazal slučaj 12 letnega Anžetovega Tone-a iz Hruševja. Ko se je nekega dne vrnil domov in vaj »ballile«, je odšel naravnost na podstreho, si poiskal tam staro avstrijsko že vso zarjavelo karabinko. Nekie je iztaknil naboje, nabil puško in šel skrivoma iz hiše in vasi.

Nad vasio so nove vojašnice in druge vojaške naprave. Za temi napravami je postavljena na visokem mestu stražnica, v kateri noč in dan stražijo karabineri. Iz stražnice opazujejo skrbno vso okolico z daljnjegledom, da se ne bi kdo preveč približal in si ne bi ustvaril o napravah preveč jasne slike. Anžetovega Tonea pa, ki se le pripazil okrog teh vojašnic za stražnico, ga buden karabiner v stražnici ni opazil. Mali Tone je torej, ali hotel pokazati, kako spretan je v zasledovanju pouka in rabljenju orožja, ali pa je hotel pokazati svojim učiteljem, kak vpliv ima njihova

vzgoja — in je ustrelil v stražnico.

Na karabinerjev alarm, so takoj priheli na lice mesta milicički in drugi, ki so kmalu izsledili malega atentatorja. Ko se mu je približeval eden izmed milicičnikov, je korajni Tone naperil cev proti njemu, ki pa se to pot ni sprožila. Bil je — umevno — aretiran in po par dneh spuščen na svobodo.

Spet ima fašizem jasen dokaz, da se ljubezni do materinega jezika in ljubezni do rodne grude ne da spremeni in sovraštvo, zlasti ne s tako metodo, kot jo uporabljajo oni pri naših ljudeh. Mali Tone nam je lep primer stotine in tisoče naših malih, ki z otroško bolestjo v svoji mladih dušah prenašajo težo fašistične vzroke, ki z mržnjo in prezirom obdajajo njene »nauke« in ki tako postajajo čim dalje bolj trdn in odporni. Mogoče bo tu in tam kakšen izmed njih popustil in se vdal, toda te bo očistila in skrila toliko večja zvestoba in odpornost onih, ki bodo vztrajali do konca. Za te nam je pa lep porok slučaj malega Toneta Anžetovega.

Fašizem naj pa ve, da gre zasluga njemu za ves odpor in vstrajnost, ki živi v našem človeku, naj ve tudi, da odpor in sovraštvo, ki kljije v otroških dušah našega naraščaja on sam vzgaja in neguje s svojo šolo.

FAŠISTI SU BATINALI NAŠE LJUDE

zbog Sokolskoga sleta na Sušaku

Velebni sokolski slet na Sušaku už nemirio je Talijane, njihova štampa žučno i lažno piše o njemu sve ove dane. Ali nikoga nije ta slava razbijesnila koliko rječke fašiste. Oni su još prije samog sleta strogo naložili stanarima svih kuća uz Pećinu, odnosno u blizini mosta, da ne smiju biti na prozorima, oni moraju biti okičeni ali — zatvoreni hermetički.

No to im nije bilo dosta. Svoj su bijes moral na nekome iskaliti. A na kome će, ako ne na onim ljudima koji su tog dana došli u Sušak.

U nedjelju uveče, oko 11 sati, navala je jedna ruja fašista na dvojicu naših ljudi koji su se vraćali iz Sušaka. Presrel su ih na »Školiče i napali ih »što govore hrvatski. Mladeg su par puta lupili šakama i štapovima, a kad im je ovaj umakao, okomili su se na starigelj, kog su debelim štapovima tako izudarali da mu je jedna ruka, od ramena do prstiju, sasma pomodrila, tako da s njom ne može ništa da radi.

Tako je bilo na »Školiče«. Druga grupa, jednakom naoružana, čekala je žrtve na »Piazza Scarpo«, a treća u »Gomilli«. Na ove grupe naišli su neki Rječani, koji su bili krivi što su tog dana išli »preko mosta«. Ni ovi se nisu provedli bolje od one dvojice naših ljudi. Sto bi rekli, pitamo mi, braća Talijani, kad bi jednog lijepog dana počeli i mi njih, ovde u Sušaku, mlatiti?

Kako bi bilo da o tome malo promisle? — (»Narodni List«)

Fašisti razgajajo mirne opozovalce svečanosti

Ljubljana, 12. junija 1933. (Agis). — Potnik, ki se je slučajno mudil na Reki za časa sokolskih svečanosti na Sušaku, nam je pripovedoval slediće: Reka ki je sicer tako poživelja. Ljudje so prihajali iz vseh strani in se ustavljali ob Rečini, da bi vsaj od daleč lahko slišali in tudi videli, kaj se godi onstran mejne črte. Desetletje najhujšega suženjstva, tlačanstva in vsliljevanja tujega, je ustvarilo iz naših ljudi tope, mrke in nezaupne upozornike za vse, kar jim tuji tudi dobrega vsliljevuje. Tu pa so raznežili njih poteze, razjasnili njih obrazci in misli, da je na svetu življenje še mogče in da je tudi svoboda za njih še mogiča. Ko so odmevali zvoki fanfar in vzklikni množič po sušačkih ulicah, je pridrvelo par kamjonov z milicičniki in so razgnali uboge ljudi, ki so stali kot prikovani s čustvom v srčih a s težko zavestjo, da se nahajajo pod perotmi italijanskega suženjstva. Marsikdo se je vrnil domov, je končal pripovedovalec, s stisnjениmi pestimi in s prisego v duši, da ne bo več trpel onih ki mi zastavljajo svobodno pot in ga vklepajo v jarem!

U ZATVOR ZBOG NACIONALNOG OSJEĆAJA

Hapšenje trojice dječaka u Golcu na Ćićariji

Golac, junija 1933. — Cijelome je svijetu u današnjem dvadesetom vijeku poznato, da se ono, što je čovjeku prirodjeno od naravi, ne može oduzeti i uništiti. Ali naši gospodari, tli bolje reći naši tirani, toga ne shvaćaju, nego hoće silom da svaki pojedini načinje onako osjeća i misli kako hoće oni. Billi smo javili u »Istri«, kako su bili u Splitu na lukavi način uhvatili našeg dječaka Čendaka Tomaža i dopremili ga u Trst, gdje je odsdigao 2 mjeseca u zatvoru. Ovog vam puta javljamo, da su ga ponovno uhapsili a s

njim još dvojicu, od kojih nije nijedan stariji od 16 godina, i oduvili ih u Ilirske Bistrice u zatvor. Uhapseni su samo zato što su se izjavili, da su Jugoslaveni. Čudno nam se čini, da se naši tirani boje naše djece. Mi se veselimo da se ovako naša dječca izjavljaju. A moramo reći, da drugačije nemože ni biti, jer mi nismo rodjeni Napolitani, a niti Kalabreži, nego smo rodjeni Jugoslaveni. Kraj svih muka i patnja, koje moramo, da od naših nasilnika podnosimo, »naše pleme uginuti neće«. — Čit.

mentalitet, koji podržavaju današnje stanje, ne mogu u tom pogledu ništa učiniti. Ti ljudi mogu na se uzeti krinku pacifista i prikazati se boricima za mir i ljudske ideale, ali u stvari se boriću za mir i ljudske ideale, i ne mogu vjerovati da se to može postići ovako jednostavnim načinom, kao ovaj put.

Kakav je danas mentalitet u svijetu dovoljno pokazuje način na koji se on ispoljio u vezi s četvornim paktom. Ne treba se čuditi, kada fašističke novine u Italiji i u Njemačkoj prikazuju Mussolinija i Hillera kao najiskrenije pacifiste u Evropi, jer one to ne čine po savjeti već po nuždi. Treba se to više čuditi svim drugima koji o Mussolini

nijevom i Hitlerovom pacifizmu misle slično, jer znači da vrlo malo uzimaju u obzir one momente, koji su ovu dvojicu, a naročito Mussolinija, vodili kod toga. To jasno počakuje, kako zaboravljenja je ujedno i neadvantna prošlost.

Za narodne manjine ovaj pakt ne znači drugo do nastavak stare politike u svijetu i njenu sankciju za deset godina; rečeno drugim riječima: deset godina živjeti u svom današnjem jednom položaju. Za neke druge ovaj pakt znači možda veliko djelo mira, za koje Mussolini »zavrijedjuje« Nobelovu nagradu. No time neće nam ispred očiju biti izbrisane predodzbe o Gortanu, bazovičkim žrtvama, Matteottiju i svim drugima. M. R.

Dok postoji fašizam sa svojim krvavim sistemom nasilja ne može biti govora o pravom miru. Može li svijet mirno gledati sve ono što fašizam čini u Julijskoj Krajini? Može li Pakt četvorice da uvjeri Jugoslaviju, da je Mussolini zahorio Dalmaciju?

AKADEMIJA ISTARSKOG INTERNATA U ZAGREBU

Akademija diačkog internata u Zagrebu odgadjala se na subotu dne 17. o. m. u 20.30 sati i priređuje se u dvorani u Bogovićevu ulici br. 7, na što se upozorjuju svi već pismono pozvani gosti i prijatelji zavoda.

Na programu ove interesantne priredbe bit će ove točke:

1. Državna himna (pjeva mješoviti zbor).
  2. Rik. Katalinić Jeretov: »Naš pozdrav« (Deklamacija).
  3. M. Brajša-Rašan: »Mažurano moja« (Pjeva mješoviti zbor).
  4. Proste vježbe, (Izvadja muško odjeljenje).
  5. Jos. A. Kraljić: »Ne kloni majko« (Deklamacija).
  6. Proste vježbe. (Izvadja žensko odjeljenje).
  7. Jos. A. Kraljić: »U noći« (Deklamacija).
  8. M. Boras: »Popuhnut je tih vetar« (Rimička vježba — izvadja žensko odjeljenje).
  9. M. Balota: Čakavski stihovi. (Recitacija).
  10. Istarske narodne popievke. (Originalna izvedba u dva glasa).
  11. Fran Lhotka: »Svatovske« (Pjeva mješoviti zbor).
  12. Fran Švarcvald: »Vrbnič nad morem« (Simbolička vježba — izvadja muško odjeljenje).
  13. Rik. Katalinić Jeretov: »Slobodnoj braće« (Deklamacija).
  14. M. Brajša-Rašan: »Predobri Bože« (Istarska himna — pjeva mješoviti zbor).
- Svi emigranti u Zagrebu neka dodiju na ovu priredbu, da pokažu svoj interes za odgoj naše mlade generacije, koja se u internatu spremi za život i rad za bolju budućnost naše zemlje. Ulaz slobodan. Ubirat će se samo dobrovoljni prinosi.

ŠEST UR ZAPORA, AKO GOVORIŠ HRVAŠKI

To pomlad, tam pred veliko nočjo, je vladni župan (podesta) v Oprtiju v Istri izdal in razglasil občinsko naredbo, da se tudi zasebno ne sme na cesti govoriti hrvaško. Milicični morajo paziti, da se ukaz izpoljuje. Kogar bi zasčili, da se je po hrvatsko razgovarjal, ga bodo kaznavili. Dejansko so bile po naših zanesljivih informacijah tri osebe klicane na občino radi tega prestopka. Eden teh je bil za kazen 6 ur zaprt.

Isti podeštat je pozval na občino nekega zavednega kmeta in ga svaril, zakaj govoriti doma z otroci hrvaško. Zagrozil mu je, da će to tako nadaljeval, bo od časa do časa zaprt po 6 ur.

Za gospodarski blagor občanov se ta občinski predstojnik ne zanima tako goreče. Pri vodovodnih delih je v njezinoj občini (pri Sv. Luciji) zaposlen le kakih 15 odst. domaćinov, vti drugi so iz Italije. Domačinom pa je med delom strogo zabranjeno pogovarjati se med sabo po hrvaško. Kogar zalotijo, da je kaj po hrvaško govoril, ga brž odustoji z dela. (»Slovenec«)

MARTIN BRATU

VI ODLUČUJETE

i niko drugi o tome da li će naš list izlaziti ili ne. O nikome »Istra« ne ovisi, nego samo o Vama. Svaki pojedinac, pretplatnik, koji plaća redovito svoju pretpлатu može da s ponosom kaže: Evo, ja pomažem uzdržavati ovaj list! — dok bi naprotiv svakog onog, koji list prima, a ne plaće moralu savjest da peče, jer on ruši i uništava ono što drugi s mukom grade.

»Istra« je jedini list, koji se zauzimaju za naš narod u Julijskoj Krajini. Ovo je jedini dokument našega vremena, koji će ostati za historiju.

Vašim postupkom, time što list primate a ne plaćate ga, potkopavate njegovu eksistenciju, onemogučavate njegovu izlaženje, upropastavate tu posljednju našu poziciju aktivne borbe i jedinu akciju, koja daje nadu našoj braći u Julijskoj Krajini.

Razmislite o tome! Ispitajte svoju savjest!

Mi Vas ne optužujemo, nego Vas samo opominjemo, a Vi dokažite, da niste podupiratelji fašizma, nego borci protiv fašizma.

Učinite svoju dužnost, pošaljite nam bar jedan dio ovogodišnje preplate, ne želite li da list prestane izlaziti. Ako nemate čekovne uplatnice, idite na poslu i položite na naš čekovni br. 36.789 svetu koju možete da nam doznačite.

U FOND „ISTRE“

Ova rubrika nastavlja se i ove godine pod devizom:

»Da bì »Istra« izlazila svakog tjedna redovito u normalnom formatu.«

Bilježimo ova nova imena plemenitih darovatelja:

Jeftić Borivoje — Beograd
šef agencije »Avala« . . . din 50.—
Korošec Zinka — Celje
u spomen pok. prof. Vj. Spinčića . . . din 10.—
Kostanjevec Maks — Kočevje din 25.—
Zadnik Franc — Kranj . . . din 25.—
Flego A. Frane, por. fregate — Dvigrle . . . din 50.—
Calić Mato — Karlovac . . . din 50.—
Klanjanjući se sjeni svoga neumrloga Učitelja gosp. prof. Vj. Spinčića, mjesto vjenčanja na odar, sačuvajući njegovi bivši učenici: Dubrovnik Božo, Šepić Mato, Rubeša Fran i Jakov Jakac . . . din 200.—
Jedrlnić Tomo, učitelj — Ljubljana, mjesto vjenčanja na grob pok. Vj. Spinčića . . . din 20.—
Cek Franjo, da počasti uspomenu blag. pok. Vj. Spinčića . . . din 100.—
Šestan Josip — Bos. Šamac din 50.—
Dr. Babuder Cvetko — Stip, mjesto vjenčanja na grob pok. majke din 100.—

Umjesto vjenčanja na grob pok. prof. Vj. Spinčića daruju rodbine prof. Baćića, P. Pavlovića, Zornadova, Kosova, Jedretića, Uđovičića, Burićeva, Bankova, Cerovac, Glavićeva i J. Pavlovićeva . . . din 110.—
Jugosl. Matica — Osijek . . . din 200.—
Dr. Erman D. — Osijek . . . din 30.—
Iveša Ljudevit — Split . . . din 30.—
Grego Ivan — Kotor . . . din 36.—
Omanen Krešimir — Kotor . . . din 30.—
Dr. Fornazarit Slavko — Maribor . . . din 50.—
Klaric Ivo — Maribor — mjesto vjenčanja na odar pok. Vj. Spinčića sa uvjerenjem da će me braća u emigraciji, a narođito u Mariboru u tom pravcu slijediti, tako da za uvjek nestane iz lista »opomena« radi podmirenja preplate na list . . . din 15.—
U prošlost broju objavljenog . . . din 21.665.—

Ukupno din 22.846.—

GLASOVI ŠTAMPE

PROBLEM ROPSTVA SLAVENSKA MNJINE U JULIJSKOJ KRAJINI I PROPAGANDA U ARGENTINI.

Primili smo list »Jugoslavia« od 20 maja ove godine, koji izlazi u Buenos Airesu, kao glasilo jugoslovenske kolonije u Argentini. Taj list se i inače bavi našim problemom, a u tom je broju dobio opširan uvodnik na tri stupca prve stranice pod naslovom »Il problema della schiavitù delle minoranze slave nella Venezia Giulia«. Taj je vrlo točan i vrlo uverljivo pisan članak štampan na talijanskom jeziku. Redakcija ističe, da je taj članak štampala na talijanskom jeziku s ciljem, da bi ga i šira nejugoslavenska javnost mogla čitati i tako upoznati prilike, koje vladaju u našim neoslobodenim krajevima pod teškim Mussolinijevim režimom. Svakako hvalevrijedna pojava. Izrazujemo »Jugoslaviju« našu zahvalnost u ime emigracije u Jugoslaviji našeg naroda u Julijskoj Krajini.

U PULI JE UBIJEN JEDAN MILICIJONER

Kako je poginula »Camicia nera« Carlo Cuhar

Pula, juna 1933. — Veliku je senzaciju izazvala smrt milicijonera Karla Cuhara (Kuhara) starog 35 godina koji je ubijen u sukobu u jednoj puljskoj gostioni. Ta je smrt izazvala izvjesnu pomenutost u redovima fašista i represalije protiv antifašističkih elemenata. Cuhar je kao milicijonер pripao 60. legiji milicije i prema člancima, koji su povodom njegove smrti izšli u fašističkoj štampi, gorljiv fašista i borbeni.

Poginuo je na dan »Feste dello statuto«. Onoga je dana on ujutru učestvovao u velikoj paradi i defileu trupa pred komandantom mesta. Navečer svratio je u gostionu Bartola Flega u Via Giovia br. 8. Tamo se je, izgleda, napisao, pa je došao u sukob s nekojim gostima gostione. On je valjda htio, da bi gosti na negov poziv pili na slavu fašizma u povodu nacionalnog blagdana, koji je taj dan slavljen. To čak u uvijenoj formi kaže i puljski »Corriere Istriano«: Pagava un fiasco di vino, perché brindassero nella giornata di festa nazionale... To je izazvalo sukob. Nastalo je vikanje i tučnjava. Gostionica je jedva izgurao one najbučnije iz gostione, da ne bi imao neprilika s vlastima. Cuhara je zadržao, jer mu je prijetila opasnost. Medjutim u noći je i Cuhar izšao, ali vani su ga čekali — protivnici. Dobio je udarac po glavi i pao je na zemlju. Izgleda, da su mu u međuvremenu dolazili u pomoć i drugi fašisti, jer ga je milicio-

narski kapošvadra Urli našao na zemlji i prenio uz pomoć drugova u bolnicu, gdje je doskora umro.

Alarmirana je čitava puljska policija i milicija i drugi dan bio je puljski zatvor pun sumnjivih i neduznih. Navodno se je konstatovalo, da su Kuhara ubili Narcis Candotti, stolar star 42 godine, stanujući u Puli Via Nesazio, te Karlo Mirković, star 28 godina postoljar, stanujući u Via Nino Bixio. Oni su navodno priznali svoj čin. Medjutim ostalo je u zatvoru još uvijek mnogo onih koji su bili u prvom momentu popušteni. Milicijoneri su u zatvoru hapšenice grozno tukli i mučili, da bi tako na neprijateljima, bez obzira da li su krivi ili ne, osvetili smrt svog druga.

Pogreb poginulog milicijonera bio je prava demonstracija fašističkog bijesa. Svi oni, koji su imalo »sumnjive« moralne su da učestvuju u sprovođu. Sprovod je bio pompozan. Učestvovali su najviši pretstavnici vlasti. Držali su se govor, u kojima su izrečene najoštije prijetnje neprijateljima režima.

KAKO SE KAZNJAVA UMORSTVO MILICIONERA

Trst, juna 1933. — Pred tribunalom u Frosinone završen je 10 o. m. proces protiv Enrika Feudija, koji je bio optužen, da je umorio u augustu 1932 u Amasenu šumskog milicijonera Francesca Avallonea. Feudi je bio osuđen na 30 godina strogog zatvora.

PROTUJUGOSLAVENSKE DEMONSTRACIJE NA RIJECI POVODOM PAKTA ČETVORICE

Uz samu granicu spaljena je na ša zastava uz mirno posmatranje karabi njera

Rijeka, 9. juna. — Povodom parafiranja četvornog pakta u Rimu priredjene su sinočno poslike 19 sati na Rijeci bučne manifestacije protiv Jugoslavije. Oko hiljadu manifestanata, najvećim dijelom državnog i gradskog činovništva i članova fašističke organizacije na celu sa federalnim sekretarom, predstavnicima državne vlasti, oficirima i funkcionarima sakupilo se pod zastavom i kličući Mussoliniju, obišlo je gradske ulice na Rijeci. Kad je povorka skrenula u ulice koje vode prema Sušaku manifestacije su se pretvorile u demonstracije protiv Jugoslavije i kad je povorka prišla do same granice pada su iz povorce pogrdni izrazi protiv Jugoslavije, klicalo se talijanskom Splitu. Dolje Jugoslavija! Dolje schiavi! Živjela Hrvatska i slično. Demonstranti su dizali pesnice prema našoj strani i vikali desetak minuta ni od koga ne smetani. Pošto se je na sušačkoj strani počeo okupljati svijet, prijetila je opasnost da će doći do protudemonstracija. Demonstracije pred graničnim mostom na riječkoj strani trajale su skoro četvrt sata uz klijanje protiv nas i uz poklike za Hrvatsku te pjevanje fašističkih pjesama. Na koncu su demonstranti spalili uz samu granicu jugoslovensku zastavu. Sve to odvijalo se u prisutnosti policijskih organa i karabinijera koji su sve to mirno posmatrali. Demonstranti su se po spašenju jugoslovenske zastave razili.

KLASIFIKACIJA NOVIH „TALIJANA“ U JULIJSKOJ KRAJINI

Gradacije talijanstva po jedinim vojnih godišta

Trst, juna 1933. — Sad su pozvani u Julijskoj Krajini na stavnju mladići rođeni 1913 godine. Tim povodom donio je tršćanski »Il Piccolo« članak, u kojem kaže, da je to generacija, koja se ne sjeća ničega od onog tragičnog, što je svijet proživio u ratu. Djeca toga godišta počela su polaziti školu, kad je svršio rat. Za talijanstvo Julijske Krajine značajno je, da ova djeca nisu polazila škole, u kojima su bili simboli Austro-Ugarske. U prvi razred su došli 1919 i već od prvog razreda učili u školi talijanske patriotske pjesme. Kad su bili na pragu četvrtog razreda dogodila se »Marcia di Roma« i započinjala je i za školu fašistička era. Oni su rođeni prije rata, pa su zato ipak u nekoj vezi s prilažnjim vremenima i prilikama. Ali u budućim stvarnjama doći će na red mladići, koji su rođeni za vrijeme rata. Oni, koji su rođeni 1914, što se talijanstva tiče, slični su onima 1913, zato jer su mnogi rođeni u mjesecima prije sarajevskog atentata, a svi su svakako bar začeti prije rata. U smislu talijanstva od značenja su godine 1915 i 1916.

Ti će svoje rodjene vezivati na historijski ulazak Italije u rat za oslobođenje Julijske Krajine. Oni koji su rođeni 1917 imaju prednost u talijanstvu pred ostalima zato, jer su počeli da polaze školu 1923, kad je uvedena po prvi put Gentilijeva reforma o asimilaciji škola u Julijskoj Krajini. Tek te godine škola je počela da bude efektivno talijanska. Oni, koji su rođeni prije 1917 nisu u svim krajevima uživali sasvim talijansku školu. To tumači, piše i »Piccolo« i činjenicu, da na Krasu općenito mladići i djevojke iznad 16 godina ne poznaju tako dobro talijanski jezik, kao oni, koji imaju manje od 16 godina. Oni, koji su rođeni 1919 i koji će doći na stavnju za šest godina bit će prvo godište rođeno u sjeni talijanske trikolore. Oni, koji su rođeni 1918 pripadaju godištu talijanske pobjede i svaka daljnja godina bit će po svemu sve više talijanska i fašistička, sa sve manje tragova političke i nacionalne prošlosti. Tako mudruje »Piccolo«, a ovo mudrovanje nije ni za nas sasvim bez interesa.

KORUPCIJA U ITALIJI U REDOVIMA FAŠIZMA CVATE

Trst, juna 1933. — Kao što je poznato u Italiji se danas mnogo reklamira fašizam. Štampaju se knjige, liste i revije, kojima je svrha veličanje fašizma i Mussolinija i ništa drugo. Mnogi se obogaćuju i mnogi živu od ove nove »industrije«. Industrije, trgovine, obrtnici i mali ljudi, koji se boje fašizma, moraju da se preplačuju na te publikacije, makar ih uopće i ne čitaju, jer ne mogu da odbiju, kad im dođu inkasatori i akviziteri u crnim košuljama. Ovom »industrijom« bave se medjutim mnogi, koji uopće ništa ne stampaju, nego samo ubiru novac i iskoristavaju terorizovani svijet u svoje sasvim lopovske svrhe. Neke policija ulovi, a nekoje ne, jer ih ne može uloviti ili pak zato, jer im ne može ništa. Medjutim ovih dana bili su osuđeni ipak nekoji slični na konfinaciju i to neki Signorelli i Dolcetti iz Rima na pet

godina, a na jednu godinu Nicotra, Blitti, Canatta, Trapani, Mazuchelli itd., zato jer su sakupljali doprinose u svrhu izvedbe jedne muzičke kompozicije koja slavi Mussoliniju i fašizam. Na pet godina je nadalje konfirman neki Cevolari, a po tri godine dobili su Principe, Lubrano, Paternostro, Turonone, Cremonini, Menicante itd., jer su ucjenjivali industrijalce i trgovce i inkasatori od njih velike svote navodno u svrhu izdavanja nekih knjiga o fašizmu.

Ove osude govore prije nego o strogoći fašizma o naročitim prilikama, koje je stvorio fašizam u Italiji u tom pogledu i o velikim mogućnostima pljačkanja ove vrsti. Ovako kažnjeni aprofittateri nisu činili ništa drugo, nego su imitirali fašističke metode pljačkanja s Mussolinijevim odobrenjem.

KAKO NAM FAŠISTIČNA ŠTAMPA ČINI USLUGE

Odjek jedne naše bilješke.

U jednom od posljednjih brojeva »Istre« donijeli smo bilješku, u kojoj smo zabilježili nove fašističke direktorije u nekim mjestima Julijske Krajine. Citirali smo imena svih onih izdajica, koji su na čelu mjesnih fašističkih organizacija, pa smo rekli, da moramo ta imena zapamtiti, jer su to najveći krivici za sve zlo, koje bije naš narod u Julijskoj Krajini. Ta je vijest izazvala pravi bijes fašističke štampe. U važnim listovima su članci tim povodom, a u tim se člancima kaže, kako smo mi navijestili krvavu osvetu prvacima fašizma u Julijskoj Krajini, kad dodje do oslobođenja tih krajeva od strane Jugoslavije. Fašistički listovi služe se citiranjem naše vijesti, ali namjerno su čitavu stvar prikazali još oštrom, nego smo to mi učinili. U citatima fašističke štampe govori se o nekom »maču osvete«, »teroru« i »krvi«, a svega toga u našoj bilješci slučajno nije bilo. Time nam fašistička štampa samo čini uslužu. Tako su oni i fašistički prvaci, koji ne čitaju »Istre« saznali, da se o njihovom radu vodi računa, a pošto znamo, kako su svi oni »veliki junaci«, mnogi će se ovako prestrašiti »mačem osvete« povuci u mišju rupu ili će bar trptjeti od straha u isčekivanju, da mu »odsjetimo glavu«. Puljski »Corriere Istriano« piše u svom komentaru čak i to, da smo mi naumili da po oslobođenju »sjecemo glave« fašističkim hjerarhama po Julijskoj Krajini.

NOVI DIREKTORI FAŠJA U KOMNU

Trst, juna 1933. — Fašistička organizacija u Komnu dobila je novi direktori. Bilježimo imena tih delija, da ih zapamtimo za dan obraćuna: cav. Angelo Martelli, Gino Tani, Armando Vicenzini, Carlo Suban e Giovanni Dagri.

V ĆEDADU PRIPRAVLJAO, DA SE POKLONIJO...

Cedad, maja 1933. (A g i s). — Stari Rimljani i drugi narodi so gradili velike stvari. Gradili so ih z delom in trudom sužnja in ob trpljenju vsega naroda. S tem su hoteli potolažiti maso, da ne bi prehitro vstala in spoznala krivice, ki se ji dela. Znan je rimski klic množic: »Panem et circenses!« (kruha in iger). In marsik je se znano o velikem tlačenju in suženistvu ljudskih množic. Od vsega tega je ostalo danes kot spomin le kamen, nanizan eden vrhu drugega, ostale so razpadajoče zgradbe, ki le še strašilo in opozarjajo tuča — obiskovalca na stare case, ki se niso mnogo razlikovali od današnjih. O teh zgradbah pravijo, da jih je zgradil ta in ta cezar, in ta imperator, ko je premagal ta in ta narod itd.

Tudi Mussolini je postavil svoj »Foro Mussolini«, delo, ki ga že dolgo proslavlja in, ki naj ovekoveči »duceja«. Kako ga ne bi? Ali ni Mussolini velik, ali nima velikega naroda in — ali ta narod ne rablja danes: »Panem et circenses?«

Toda — ali ne tripi talijanski narod in ni že skoraj izčaran? »Foro Mussolini!« Kdo je delal, da je nastalo to delo, kdo je žrtvoval vse, da nosi to delo tuje ime? Kdo je tlačen in izmoran, kdo je uničen, kdo danes nima ničesar drugega nad sabo kot noč in sonce in vse zato, da se lahko veliko delo v Rimu kliče »Foro Mussolini?« Koliko si dalo ti naše ljudstvo v Primorju, koliko si plačalo, koliko si pretrpel in koliko si zgubilo? In koliko jih je moralno po svetu! To se vprašajmo! in videli bomo, čigavo ime bi morala nositi ta zgradba, ki bo pričala rodom, kako se je godilo ljudstvu v začetku 20 stoletja!

ZADARSKI NADBISKUP POZDRAVLJA RIMSKIM POZDRAVOM

Zanimiva scena s biskupom Munzanim i »neoslobodjenim Dalmatincima u Puli«

Pula, junia 1933. — Porečki biskup Pederzoli nešto je obolio, pa je u Pulu došao da obavi svetu krizmu zadarski nadbiskup Munzani, kojeg je Papa nedavno imenovao, kad je osnovao zadarsku nadbiskupiju, da bi bila »svjetionik slobode za neoslobodjenu Dalmaciju«, kako je to osnivanje rastumačio trščanski »Il Piccolo della Sera«.

Prilikom dolaska biskupa Munzani u Pulu, puljski »Corriere Istriano« donosi u svom broju od 11. o. m. uvodnik, u kojem veliča Munzanija na jedan naročiti način. Ističe njegove fašističke zasluge na takav način, kao da bi sve to imalo biti ujedno i neko »davanje pod nos« starom Pederzolli, koji nije tako veliki fašista kao Munzani... Puljski list kaže, da je nedavno imenovanje Munzanija za biskupa imalo simpatičnog odjeka u čitavoj fašističkoj Istri. Munzani je, kaže dalje puljski list, najmladji nadbiskup na svijetu, ima me tek 42 godine. On je oženjen naisajnije talijanske tradicije katoličke crkve u Dalmaciji. On je, kaže puljski list, dostojan naslijednik onih zadarskih biskupa, koji su kroz stoljeća vršili misiju straže i obrane civilizacije od slavenske pravoslavne i muslimanske opasnosti u Dalmaciji. Munzani je po temperamenti i po gledanju moderan čovjek, pa on ujedinjuje u svojoj duši svoju crkvenu misiju s velikim patriotskim osjećajem. On je polazio talijansku gimnaziju u Zadru, ma da je bio pitomac u hrvatskom seminariju. On je prkosio hrvatskim vodnjama seminarija još kao diečak i polazio je u talijansku gimnaziju, koja je bila pravi izvor talijanstva u Dalmaciji. Onaj Papa, koji se je izmijiro s fašističkom Italijom, pokazao je dobar instinkt, kad ga je podigao na čest zadarskog nadbiskupa, jer je tim gestom učinio pravedan gest i prama kršćanstvu i prama talijanstvu Dalmacije. Puljski list pozdravlja nadbiskupu Munzani i želi, da bi napredovalo u svojoj karijeri, drugim riječima: da bi postao što prije kardinal...

Nije međutim isključeno, da će Munzani to i postati, ako bude nastavio s onajkovim gestovima, kakav je učinio već na samom dolasku u Pulu. »Corriere Istriano« donosi odmah ispod svog uvodnika, u istom broju, članak pod naslovom »Pozdravstvo Dalmatinaca njegovoj preuzvišenosti mons. Munzaniju.« U tom članku kaže se, da je Munzani na obali, kad je parobrod pristao bio pozdravljen od mnogih

svećenika i fratara, a oni su ga odveli u institut. Istoga dana posjetila je Munzanija brojna reprezentacija (una fortissima rappresentanza) »izbjeglica« iz Dalmacije, koja je pod Jugoslavijom. Oni su došli, da se poklonje svom nadbiskupu, koji se brine na svom polju za »oslobodjenje Dalmacije iz ropstva«. Pretstvnik Dalmatinaca, koji stamnuju u Puli, cav. Raimondi održao je govor, u kojem je izredao sve one borbe i patnje, kojima su ispostavljeni dalmatinški Talijani Tommaseovi i Svetoga Jeronima. Munzani mu je odgovorio neobično toplo, zahvaljujući za poklonstvo svojih Dalmatinaca, koji su »neoslobodjeni«, upućujući ih na ustrojnost i nadu u skoru slobodu. Oprostio se od njih blagoslovivši ih i pozdravivši ih rimske na fašistički način. Tačko opisuje tu audienciju puljski fašistički list »Corriere Istriano«.

•PUSTITE POLITIKO POTEM PRIDITE PO PLAČO.«

Gorica, maja 1933. (A g i s). — Ko je Karel Rožič, organist in pevovodja cerkvenega zbora v Oseku, šel po plačo na županstvo v Šempas so mu občinski gospodje odgovorili: Pustite politiko, potem pridite po plačo! Rožič je začuden obstal, ko pa ni dobil nikakega pojasnila je odšel. Se danes ne ve, kaj smatrajo ti samopasni gospodje za politiko. Kdor ve kje je vas Osek pozna njen razmere in mirne, skromne Osečane, bo pač prepričan, da ni drugega nego izzivanje!

SLOVENSKA PROCESIJA PREPOVEDANA

Proti Kristusovim naukom

Občinski načelnik iz Marezig v koprskem okr. je za Križev teden prepoval v Truškah prošnje procesije. Pri teh procesijah se povsod pojego litanje vseh svetnikov po slovensko; to je bil razlog prepovali. V nadomestilo pa so bili vsi kmetje vabljeni, naj se 24. maja na obletnico laške vojne napovedi zberejo v Marezigh za parado.

V Šmarjah pri Kopru imajo sicer za šmarnice slovenski rožnivenec in litanje, toda petje ganljivih Marijinih pesmi je župnik — Italijan prepovedal. Skliceval se je pri tem na tržaškega škofa, češ da dela v sporazumu z njim. Ljudstvo mu tega ne verjame in upamo, da se ne moti. (Slovenec)

PISMO S SPONJEGA KRASA

Mavhinje, 20 maja 1933. (A g i s). — Zmerom bolj težavno je življenje v naših krajih. Po vojni se nabrežinska dela ne le, da se niso obnovila v prejšnjem obsegu, marvec so sčasoma še pojema, dokler ni danes vse popoloma zastalo in umrlo. Zmanjkalo je naročil, odjemalci iz drugih držav so se obrnili drugam in danes so vsi kamovni zaprti. Tudi na Novem delu v Sesljanu, kjer je bilo svoje dni polno dočasnih delavcev, se ti nekako po usmiljenju, ker so obdržali le nekaj silomašnih vojnih sirot. Vsi drugi, kolikor jih je že prej ni odšlo v Ameriko, ali jih se jih ni rešilo preko meje, so brez zasluka, pohajajo in niti ne pričakujejo boljših časov. Pri nas je vse odvisno od dela v kaminočih in v ladjedelnicah v Tržiču. S kmetijo še tisti, ki imajo kaj več zemlje, ne morejo živeti, kaj še le večina, ki ne premože več ko hišo z vrtom, z njivo morda in še kakšno kamenito ogrado. Drva, s katerimi so si še nekaj časa pomagali, so preprodali. Saj so bili pri nas nekateri takoj ob začetku propadanja tako ubožni, da niso imeli niti za sladkor ne za sol ne za petrolej. Brez luči so hodili spati, jeli enkrat na dan in še to slabno, nezabeljeno in nosili staro obrabljeni obliko, ki bi je bilo prej vsakogar sram.

Zaradi dolgov, ki so jih marsikateri nakopali z obnovovo podprtih hiš in ki ni upanja, da bi se jih kdaj rešili, zastran brezdelnosti in večjih davkov, ki jim nihče ni kos, skoraj ni človeka, ki bi ne bil zadolžen. Gospodarstva

so na tleh, druga so izpodkopana in se močno majejo. Zelo veliko jih je prišlo zaradi neplačanih davkov in dolgov na dražbo. Značilno za sedanje uboštvo po Krasu je, da se kupci navadno ne oglasijo, pa najbo cena ograd in hiš se tako nizka. Kdo bo kupoval, če denarja ni posvetno nič ne nese in more človek. Zaradi njega plačevati samo davke.

Zupanstvo se hoče sicer izkazati ne-kako usmiljeno, ko

podpira potrebnejše družine in vodo-

je in zahteva, da mu bodo uslužni in bodo ovajali domače. Druge,

zavednejše družine, ki prav tako trpe pomanjkanje, a niso vajene kloniti in se dobriski in celo take žene, ki jim ne morejo očitati upornosti, a jih teži samo to, da je bil na priliku, umrli mož zaveden ali, ker niso vrgojile otrok, kakor bi si oni želili, pa trdo zavarčajo, da niso vredne. Pač pa podpirajo nezakonske materje, da je v ljudeh prepričanje, da jim dajejo potuhno, samo da bo čimveč otrok, ki bodo morali kričati da Italijo in za Mussolini. Ni jim mar kdo jih bo živel in kako si bodo pomagali v življenu. Oni misijo samo na to, da bi pri takih materah, ki morajo na vse mogoče načine iskati zasluga, da se prebijejo, delo lažje in jim ne bo težko izstrgati otroku materin jezik in ga pridobiti zase.

Kako daleč smo pod tujimi oblastniki zašli v bedo, govori dejstvo, da je bilo županstvo prisiljeno med šolskim letom skrbeti

za kosilo otrokom iz najubožnejših kamnoščenskih družin, ki so že tako dolgo brez dela in si nikakor ne morejo pomagati. Kuhajo jim v Mavhinjah in v Sesljanu. Za vsakega takega šolskega otroka plačujejo na županstvo komaj 50 centesimov na dan. Kaj naj jim za tako majhen denar skuhojo in, kako naj si naši lačni otroci potešijo glad in zavarjujejo pred jetiko, ki v večnem pomanjkanju od vseh strani preži nanje, je drugo vprašanje. In še to pomeni samo podaljševanje tega brezupnega in počasnega hiranja, bolj smrti podobnega kot življenu, v katerem je človek že otopen in posluša vse velike besede, s katerimi nas hočejo potolažiti in nasiti že odkar so prišli k nam, s pomilovanjem, prezirom in sovraštvo. Zboljšanja in bodočnost nam oni ne bodo dali nikdar!

TUBERKULOZA SE ŠIRI V JULIJSKI KRAJINI...

Renče, maja 1933. (A g i s) Splošno pomanjkanje, ki voda pri nas že dale časa in je letos doseglo vrhunc, je že marsikateremu pripomoglo v prezgodnjem grob. Slabičasi sploh, borba za vzdržanje gospodarstev, dehanje za delo in zasluge in druge skrbi, poleg tega pa slaba in pomanjkljiva prehrana in celo stradanje — to se vzroki, da se med nami vedno bolj širi jetika. Mnogo jih je, ki so ji že podlegli. Zadnji žrtvi jetike sta dva mladeniča: Gabrijel Krpan, star 24 let in Mozetič Jožel, star 27 let, oba iz Renče. Radi bi vedeli, cemu so vse ustavne kot »Conzorzio antitubercular provincial« itd. za katere moremo potom prispevati, ko pa se nam nikoli ne nudi najmanjša pomoč. Pa bi je niti ne rabili, če bi nam dali dovolj dela in — kruha.

Italija sprema rat!

MUSSOLINI DA DOBIJE NOBELOVU NAGRADU ZA MIR

Pariz, 12. jun. Listovi donose vijest iz Rima, da se tamo govori da će Mussolini dobiti ovogodišnju Nobelovu nagradu za mir u znak priznanja za njegova nastojanja oko sklapanja četvrtornog pakta. Dalje se kaže u toj viesti, da bi Mussolini, koji je do sada odbriao svako odlikovanje, primio Nobelovu nagradu i da bi čak licno otišao u Stockholm prilikom predaje nagrade.

NOVE CESTE VOJAŠKEGA ZNAČAJA

Reka, 10. junija 1933. (A g i s). Pred tedni smo poročali o gradnji dveh novih cest v Trnovem (Il. Bistrica), ki sta namejeni izključno vojaškemu prometu. Kakor pa zgleda, načrt za utvrditve Trnova in Bistrice še ni dovršen. V delu sta poleg drugega spet dve novi cesti. Cesto, ki gre od poslopja, imenovanega »Dvorana«, do glavne ceste so podaljšali do mlekarne. Cesta je popolnoma ravna in gre po »Podvrte« ter tako veže središče vasi tudi z železniško postajo.

Druga cesta, ki je že dogotovljena in jo že tlačijo s težkimi valarji, se odcepri pri mesnici, ki je last Lojzeta Primca (Spehovega) in gre preko njih po vrtovih ob stari Ježkihi hiši, dalje čez njive v »Zveznikih« in pride na današnjo (pivško) cesto, ki pelli v Semble blizu mostička pred Globovnikom. S to cesto so odvzeli Trnovcem veliko njiv in travnikov. Da bi pa imeli naši ljudje kakšno korist od nje, ni misliti, pač pa le škodo. Oškodovanja bo tudi stara Ludoveta gostilna, ki stoji ob stari cesti v Trnovem, in bo z novo cesto ostala izven prometa.

V načrtu je tudi popravilo stare poti, ki gre v vasi pod Tumčevi hišo in pelje v trnovske borovce pod Stražco. To pot bodo tudi popravili, razširili in speljali na ono cesto, ki bo izpeljana iz kasarne v Trnovem na Stražco.

Mogoče imajo še kakšno drugo cesto v načrtu, a za enkrat jih je že več kot preveč. Saj z navedenima cestama bo imelo Trnovo že sedem novih cest, namenjenih vojaškemu prometu.

CESTO BODO ŠIRILI

Postojna, 1. junija 1933. (A g i s). — Širi se govorica, da bodo razširili cesto iz Razdrtega v Postojno na 13 m. Radovedni smo, kakšnim namenom bo služila tako široka cesta!

REGULACIJA REK IN CEST

Trst, junija 1933 (A g i s). Ze dolgo časa se tudi napoveduje regulacija Sočnih pritokov, v prvi vrsti Bače, Idrije, Koritnice itd. Tudi ta dela bodo baje pričeli v kratkem. Na 700.000 lir je proračunjena ureditev ceste čez Preval. To cesto bodo v prvi vrsti popravili in razširili in tudi zmanjšali klance.

GRADNJA VODOVODA

Trst, junija 1933. (A g i s). — Z gradnjo vodovala v Koritniški dolini so pričeli. Vodoval bo lahko dobavljal vodo okoli 30 vasem po čolni in ca 130 litrov dnevno na

VELIKI DEFICIT ITALIJANSKEGA PRORAČUNA

Trst, maja 1933. — (A g i s). Izdatki letošnjega državnega proračuna (1931-33), ki so bili proračunani na 20.600.000.000, so se dvignili na 21.880.000.000 lir. Uradno počelo praviti, da so ti izdatki narasli zato, ker so padli dohodki železnic, ker je bila vrla prisiljena nuditi državno pomoč ladijskim podjetjem, zemljedelskim institucijam, industrijskim podjetjem za predelavo

svile, kot tudi nekaterim rudnikom. Tako bo znašal letošnji deficit okoli 4.200.000.000 lir, dočim je bil predviden na 1 miljard 800 milijonov. V razmjerju s proračunom iz prejšnjega leta, bo letos deficit nekaj večji. Za proračunsko leto za 1. 1933-34, ki začne z julijem, so predvideni izdatki na 20 milijardi 614.000.000 lir, deficit (v odnosu z dohodki) pa na 2.900.000.000 milijonov.

RADIJO IN DOMAČINI — BUČE IN DUČE

Padrič, junija 1933. 21. aprila se praznuje po vsej Italiji rojstvo Rim. Ob tej priliki se vrše veliki govorji, parade, in slično. Da se omogoči ljudstvu, da v čim večjem številu čuje fašistične govorje, nastavijo kjer je le mogoče radio aparate. V naših krajih, se to izvršuje v veliki meri, z gotovim sistemom in jasnim namenom. Čenjeni učitelj Arturo Bertok, oz. Berti, sedaj Bertini, učitelj v Gropadi, je povabil naše kmete iz Padrič in Gropade v šolo, da poslušajo radio. Vaščane je radio zanimal in zato so prišli. Učitelju Bertoku je bilo mor-

da toplo pri srcu, ko je videl našega kmetja kako verno posluša radio. Tembolj mu je moralno biti toplo pri srcu, ko je videl uspeh svoje propagande. Kmetje so namreč vse prav dobro razumeli, kot je bilo razvidno iz komentiranja ko so se vračali domov. Nekaterim je bila stvar bolj jasna, drugim nekaj manj, zato pa je vprašal neki pričlen padričan, katere vrste buče (Duče) bi morale neki biti, ko jih je govornik tolkokrat omenjal. No, učitelj Arturo Bertok, Berti, Bertini, je bil z uspehom vseeno povsem zadovoljen. (Rob)

NOVE PROMJENE SLAVENSKIH IMENA

Trst, junija 1933. — Trščanski prefekt potpisao je opet nekoliko desetaka novih dekretnih, kojima se mijenjajo slavenska prezimena u talijanska, pa je tako Antončić postao Antoni, Kavčić — Calci, Mar-

ković — Marchi, Sajina — Saini, Požar — Pozzari, Rolih — Rolli, Perhavc — Perazzi, Škapin — Scapini, Skamperle — Scampoli, Sturm — Stormi, Čehovin — Cechini, Škrinjar — Scrinari, Škerjanc — Scherani

ŠTIRIDESET NOVIH POTUJČEVALNIC V NAŠIH KRAJIH

Slovenski jezik mora izginiti!

Gorica, junija 1933. (A g i s). — V Goriski pokrajini nameravajo še v teku tega leta zgraditi okoli 40 novih šol. Stroški za gradnje so proračunani na okoli 5 milijonov lir, od katerih bo skoraj polovica prispevala država. Po nekaterih krajih so dela že v teku; drugod pa še ne, dokler se ne zagotove sredstva. Velik del stroškov

bodo nosila tudi razna raznarodovalna društva, ki so osredotočila svoje delovanje zlasti po naših krajih. Kot zgleda, ne samo iz tega dejstva, si fašistična Italija prav vestno prizadeva uničiti sploh vsako sled za nam, s svojo šolo. Da bi se tako zanimala z svojo Kalabrijo, Sicilijo itd.

BINKOŠTNE SVEČANOSTI V POSTOJNI

Postojna, junija 1933. (A g i s). — Kakor vsako leto, so se tudi letos vršile razne svečanosti ob priliki letnje svečane

UMRO JE CLAUDIO TREVES

Prije par dana (11. o. m.) umro je u Parizu, središtu antifašističke akcije talijanskih emigranata, istaknuti socijalistički prvak, političar i novinar Claudio Treves. To je poslijem smrти Filippa Turatija, vodje talijanskog socijalizma, koncem marta lanske godine, drugi teži gubitak, koji je zadesio redove talijanske emigracije.

Claudio Treves bio je politički učenik, prijatelj i suradnik Filippa Turatija u Italiji, pogotovo kasnije u izgnanstvu, kad je 1926. godine emigrirao i živio u Parizu. Tu je bio direktor lista antifašističke koncentracije »La Libertà«.

Treves je bio jedan od onih socijalista kako se za njega kaže u jednom intervjuu, koji je, kao onda mnogi u Italiji socijalizam prihvatio najprije srcem, osjećajem, a onda razborom. — Potezao je iz jedne gradjanske obitelji u Torinu (rodjen 1869) te je već u svojoj mladosti ušao u republikanske redove, koje je međutim doskora napustio da se posveti novinarskom radu zadojen marksističkim idejama. Tada počinje njegova suradnja u polumjesečniku »Critica sociale«, listu što ga je osnovao i uredjivao Filippo Turati u Milanu 1892. Zadaća ovog lista bila je širiti t. zv. znanstveni socijalizam, propagirati marksističku teoriju, aplikirajući marksizam na ondašnje glavne nacionalne i političke probleme u Italiji. Time je u glavnom bila udarena ideo- logija talijanskog socijalističkog stranci, osnovanoj u Genovi iste godine.

Kod osnivanja socijalističke stranke Treves nije sudjelovao, ali je inače bio vrlo aktivan u borbi za afirmaciju socijalističkih ideja u Italiji putem svojih predavanja i novinarskog rada u ljevičarskim listovima. Zbog svog radikalnog držanja neko je vrijeme (1898) morao ostaviti Torino i čekati u Parizu na povratak u Italiju, dok se bura protiv njega slegne. Kasnije kad se vratio preuzeo je u Milanu vodstvo socijalističkog pokreta jer nije bilo drugih koji bi bili mogli preuzeti ovu ulogu. Turati je tada bio u zatvoru.

Suradnja Turati-Treves trajala je nekih trideset godina. Interesantno je da se ova dvojica u početku razilazili, upravo zbog nekih posebnih nazora Trevesovih na talijanski socijalizam, ali su se ubrzo složili, pogotovo poslijepodne 1898. i par godina kasnije kad je Treves Turatiju naslijedio na položaju urednika »Critica sociale«.

Treves je neko vrijeme bio i u redakciji lista »Avanti« dok se još štampano u Rimu, ali je kasnije radi nekih neslaganja napustio list. Vodstvo socijalističke stranke poslijepodne kongresa u Reggio Emilia predalo je zatim list posvema u ruke Mussoliniju. Kasnije je Treves uvidio, da je bio učinio pogrešku.

Zastupnikom je Treves postao godine 1907. bio je na tom položaju gotovo nekih dvadeset godina.

Kao socijalista bio je protivnik rata. Još kao urednik »Avanti« žestoko je napadao odgovorne talijanske vode zbog rata u Libiji. O tom je neko vrijeme za boravka u Njemačkoj pisao u »Vorwaerts«. Napadao je imperijalističke težnje onih koji su siromašni talijanski narod vukli u ratna afrička osvajanja. Pobjiao je vanjsku politiku, koja je bila pokorna prama jakim silama, a agresivna prema slabijima i umutarnju koja je za njega bila reakcionarna i nasilna. Za vrijeme rata Treves je bio na strani onih koji nisu taj rat htjeli.

Lanske godine u julu donio je naš list razgovor našeg saradnika Dragovana Šepića s Trevesom. U tom je značajnom razgovoru, zbog kojeg su u fašističkoj štampi izšli grubi napadaji na Trevesa, on medju ostalim govorio:

»Prije svega dozvolite mi da vam spomenem da je talijanski socijalizam zauzimao odlučni stav uvijek protiv talijanskog iridentizma. Jer mora da znate, da su iridentisti jedino onda za slobodu kada je brane, čim su je osvojili i dobili slobodu za sve, pretvaraju se u imperijaliste i tlačitelje ostalih narodnosti. Na koncu konca objektivno uvezši 700.000 ili ako hoćete 500.000 mrtvih na ratnim poljanama ne vrijedi da se oslobođe onih 200—300.000 Talijana, koji su bili pod Austrijom i da se za to porobe drugih 500—600.000 Slavena i 200.000 Nijemaca. Dakle mi u svojoj domovini nismo smatrali za shodno da branimo jadranski iridentizam i protivili smo se ratu... Nemamo razloga da branimo iridentizam ostalih naroda, jer ja bar, ne smatram pitanje manjina kao pitanje granica, niti mogu da zamislim jednu tako idealnu granicu, koja bi se potpuno pokrivala sa narodom... Dajte jednom narodu granicu na gornjem toku rijeke, gdje je doista u većini, on će doskora da formulira svoje težnje na ušće rijeke, dajte jednom narodu zemlju recimo svagdje gdje se nalazi u većini, odmah će naći jednu misao, koja će mu nadjevati da zato jer je gospodarski »hinterland« traži privredni trgovački grad za sebe... Ne, manjinsko pitanje treba shvatiti kao pitanje slobode. Ja sam strogo uvezši, za svaki plebiscit ili referendum, jer time se bar približno a najvjeroštostnije može da definisi granice... Ali sto je glavno, nije ta granica. Glavno je, da se već jednom

POČAST MRTVOME SPINČIĆU

Zadušnice i komemoracija istarskih društava u Zagrebu
Govor sveuč. prof. dra Zuglie o radu i zaslugama Vjekoslava Spinčića

(a. r.) Prošli petak (9. o. m.) naveče održana je u dvorani »Kola« komemoracija za pokojnog Vjekoslavom Spinčićem. Naše organizacije u Zagrebu (društvo »Istra«, Istarski Akademski Klub, zadruga Istarski dom, Jugoslavenska Matica i zavod Dječki internat) izdale su prije toga zajednički poziv na prijatelje Istre i poštovatelje velikog pokojnika da prisustvuju komemorativnoj priredbi u »Kolu«, da se pridruže odavanju počasti jednom od najvećih istarskih pravača, koji je svoju mladost i najveći dio života posvetio radu u Istri, a pod svoju starost aktivno sudjelovao u jugoslavenskom političkom životu.

Komemoracija u »Kolu« imala je veliki uspjeh. Zagrebački dnevni listovi donijeli su sutradan o njoi opširnije izvještaje. Publika, ne samo istarska, ispunila je cijelu dvoranu. Bili su prisutni članovi naših organizacija na čelu sa mnogim našim istaknutim emigrantima, od gradjanska bilo je najuglednijih lica. predstavnici raznih društava, sveučilišni profesori, omladinici itd.

Program je otvoreo pjevanjem istarske himne »Predobri Bože...« od Matka Brajše-Rašana, našeg sijedog istarskog kompozitora. Publiku je ovu točku saslušala stojeci, a na kraju je oduševljenim pljeskom pozdravila mješoviti zbor Dječkog internata, koji je — tek nedavno osnovan — pod vodstvom prof. Milana Gortana otpjevao ovu pjesmu skladno i sigurno, te je već ovim svojim prvim nastupom pred publikom izazvao priznanje.

Iza toga je naš Rikard Katalinić-Jeretov recitirao svoju pjesmu »Poslednjem u o istarskog trojista« posvećenu Vjekoslavu Spinčiću. Recitirao ju je zanosno i od srca, pa je i kod publike proizvela jednaki dojam.

Sveučilišni profesor Dr. Srećko Zuglia održao je na to govor, »kojem je opširno prikazao život i djelovanje prof. Vjekoslava Spinčića i prilike, u kojima je on nastupao i izveo svoj veliki životni program. Pričao je pokojnog Spinčića za velikog i prokušanog patriota i borce, fanatika Istre, pravde i slobode, kakav je Spinčić ostao od svoje mladosti pa do smrti.

— Progmani s istarske grude sakupili smo se, rekao je među ostalim predavač, u ovom rodoljubivom gradu, koji je više puta pružio svoje utočište proganjenoj velikanu, naročito za vrijele svjetskog rata i poslije njega, u gradu, koji je i svojom mišljom i materijalnom pomoći davao našem vodjama uvijek nove snage i poticaja za njegov rad oko osvještenja i oslobodjenja istarske braće. Dok je blagopokojni Mandić umro pred sam konac svjetskog rata s namdom u srcu da svjetla načela predsjednika Wilsona neće dopustiti krvavu nepravdu, koju su mirovni ugovori nanijeli primorskim Hrvatima i Slovincima, dotle su Spinčić i Luginj morali doživjeti tragediju ljudi, koji gledaju kako barbarska noga gazi sve ono čemu su oni posvetili sav svoj

dugi i mukotrplji život, sve želje i misli svoga srca, svu svoju umnu i tjelesnu snagu. Ali ponosni duh i nesavladiva snaga pokojnog vodje nije klonula niti pod dojmom ove teške narodne nesreće. Život Spinčićev bio je jedna neprekidna borba, jedan težak i naporan trud od najranije mladosti pa sve do duboke starosti, što ju je providnost podijelila ovom svom odabraniku, plemenitom zaštitniku istine i pravde, sloge i slobode te hrvatske ljubavi.

— Mi smo vidjeli, nastavio je Dr. Zuglia, kako su naši preporoditelji u toku 40 godina sasme preobrazili vanjski lik naše Istre, kako su od nesvijesne i potištene raje stvorili narod pun divne stige i samosvijesti, koji je poput neodoljive bujice rušio sve vrane, što ih je tudinska sila postavljala njegovu razvitku. I kad je taj narod mislio, da je već na pragu novoga doba, na dohvatu slijednjemu sa svojom slobodnom braćom, došla je tudinska ruka koja nemilosrdno ruši i gazi sve ono, što je stvoreno kroz stoljeća mukotprnog rada.

Predavač je zatim prikazao život Vjekoslava Spinčića, prilike pod kojima je poslijevršenih nauka stupio u život i nakon što se, otpušten radi svojih narodnih načela kao profesor iz službe, aktivnije i do kraja posvetio narodno-političkom radu. Iznositi zatim Spinčićev rad na kulturno-književnom polju, pa završava: »Veliki vodio. Tvoje je tijelo otišlo da počiva u rođenom gradu, otišao si da se odmarаш u krugu tvojih vrijeđnih saradnika i drugova u narodnoj borbi, ali Tvoj duh ostati će među nama, da nas hrabri i potiče na nove borbe, da nam bude primjer Žarka Ljubavi, kojom treba ljubiti svoj narod i svoju zemlju... Da živi trajna i čista uspomena na velikog vodiju. Slava našem Spinčiću. — Pri kraju predavanja, koje je publika u cijelosti pažljivo saslušala, dvoranom je zaorio jednodušni poslik »Slava«.

Na kraju je maleni srednjoškolac Logar deklamirao dvije pjesmice od Josipa A. Kraljića: »Nad grobom Vjekoslavu Spinčića« i »Prste k sebi«. Njegov prirođeni, slobodni nastup odusevio je publiku, koja se zatim mirno i u redu, dolično ovakvoj priredbi razila.

Sutradan u subotu odslužene su u župnoj crkvi Sv. Marka svećane zadušnice, koje je uz asistenciju celebrirao mons. Dr. Svetozar Rittig. Crkva je bila puna prilatela i poštovatelja pokojnog Spinčića. Bili su prisutni podban Dr. Hadži, gradonačelnik Dr. Krbek, kanonik Barle, sveuč. profesori Dr. Radonić, Dr. Nagy — da spomenemo samo par imena iz redova gradjana. Na koru je pievao, kao i dan prije na komemoraciji dječki zbor pod ravnanjem prof. Gortana.

Na taj je način i u Zagrebu odana počast mrtvome Spinčiću, u duhu one tradicije koju Istrani goje prema velikim imenima svoje prošlosti, koja polako nestaje kako nestaju jedan po jedan i naši stariji borci.

— Na taj je način i u Zagrebu odana počast mrtvome Spinčiću, u duhu one tradicije koju Istrani goje prema velikim imenima svoje prošlosti, koja polako nestaje kako nestaju jedan po jedan i naši stariji borci.

U 1861. godine nije još u istarskom pokrajinskog saboru bilo ni jednog pravog antitalijanskog predstavnika. Ali taj sabor, pozvan da pošalje poslanike u bečki parlament, glasao je da listićima na kojima je bilo ispisano »Nitko i tako je izazvano rasputanje sabora i raspis novih izbora. U slijedećim saborima počeli su se javljati predstavnici slavenskih seoskih općina. Ispočetka je to bila beznačajna manjina, ali je postala brojnija i agresivnija. Slavenski pokret ojačao je 1880. godine. Tada je od 30 poslanika, u saboru bilo šest Slavena. Tu i tamo manifestirali su se simptomi slavenske afirmacije formiranjem manjinskih grupa u nekoj općini na Krku i na Liburnijskoj obali, u Kastavštini i Voloskom.

U to doba javljaju se u političkom životu Istre svećenici Volarić na Krku, Spinčić i Mandić u Liburniji, te advokati Luginja, Stanger i Vitezović. Njih su slijedili kasnije braća Trinajstići, Zuccon i ostali.

Spinčić, svećenik i profesor na učiteljskoj školi u Kopru (aako se ne varamo i u talijanskoj gimnaziji u Kopru), bio je najvatreniji među ovim propagandistima. Poriđekom iz Kastavštine, nije sakrivao, iako svećenik, osjećaje mržnje prema Talijanima. Nije htio čuti ni o kakvom izmirenju sa Latinima. Fanatičan do krajnosti mi-

sljio je, da će uz pomoć prijateljske (!) Austrije slavenska manjina brzo postati gospodar zemlje. Bio je prvi koji nije htio da se služi talijanskim jezikom u istarskom pokrajinskom saboru i prvi je protestirao protiv delegata austrijske vlade, dra. Fabianića, koji je na jednu njegovu interpellaciju odgovorio na talijanskom jeziku.

Seljaci istočne Istre poslali su ga i u bečki parlament, gdje je, zajedno sa svojim drugom drom Luginjom, pristupio u klub jugoslavenskih poslanika.

Kao što je Spinčić bio popularan mediju stanovništvo Kastavštine i Voloske, tako je bio omražen medju Talijanima u Istri. Jednog dana, za oluje, parobrod koji je plovio između Pule i Trsta a na kojem su se nalazili Spinčić i druga dva slavenska poslanika, morao je stati u Piranu i iskratiti se putnik. U gostoljubivom Piranu našli su svu ukončenje osim triju antitalijanskih agitatora: hotelijeri, svećenici i privatnički odbili su da ih ukonče i ogriju. Tada su oni odlučili da idu u Kopar kopnenim putem. Ali nijedan kočijaš nije htio da ih vozzi. »Moramo poći pješice — rekli su — jer je ovo talijanska civilizacija. Pozvali su nekoje dječake da im nose prtljag obećavajući im obilnu nagradu, ali su dječaci odbili. Kad su Spinčić i drugovi stigli mrtvi od umora i studeni u Kopar, telegrafski su protestovali u Beč, ali nisu dobili nikakve zadovoljštine.

Spinčić je zajedno sa svojim drugovima u borbi bio i u Poli, kada je onđe boravio ministar Badeni. Pošto su se rdjavo izražavali o Talijanima, nekoliko mladića je, u prisutnosti ministra Badenija i guvernera Rinaldinija, napalo šest slavenskih poslanika pomidorima tako, da je to izazvalo simej i kod samog ministra Badenija, koji je ipak bio prijatelj.

Poslije rata, Spinčić je zajedno sa Mandićem, Rybaržem, Trinajstićima, Zucconom i Kurelićem pošao u izgnanstvo u Beograd. Tako je Jugoslavene u Srbiji postao jedan od velikih mučenika panslavenske ideje. Pošto su ga poštivali za života, sada će mu mrtvome vjerojatno podići spomenik kao borcu slavenskog imperijalizma koji zahvata sve zemlje između Jadrana i Tagliamento.

Ljubljana za Vjek. Spinčića

Na dan sv. Alojzija dne 21. t. m. ob 8. zvečer priređe vsa obrambna, emigrantska in nacionalna društva u Ljubljani u sokolski dvorani na Taboru spomenički večer za prof. Vjekoslavom Spinčićem. Častna predsednica sta senator g. Ivan Hribar in dr. Gustav Gregorin, stara druga in sobojevnika Spinčićeva. — Hubadova pevska župa zapoje najpre veličastno »Adamicovo Molitev« s spremljavanjem fanfar, na to govor o Spinčiću, potom zapoje isti zbor žalostinko in konča z veličastnim »Buči buči, morie adrijańsko!«

Na to žalno slavnost so zabiveni vsi rojaci iz Julijanske Kraljine in vsi domaćini. Nadejamo se, da Ljubljana ne zaostane za Zagrebom, saj je bil Spinčić isto tako slovenski kakor hrvatski zastupnik u deželnom in državnom zboru; pričel je prav za prav med Slovinci in Gorici in koperskem okraju ter je bil s tovarišem dr. Luginjom in Mandićem slavni trostav Slovencev in Hrvatov Trsta in Istru.

Kdor le more, naj ne zamudi v sredo 21. t. m. priti ob 8. uri v Sokolovno na Taboru.

Predsednik izvršilnega odbora je g. Andrej Gabršček, učenec Spinčićev.

Komemoracija u Beogradu

Udrženje »Istra-Trst-Gorica« u Beogradu, prirediti će svečanu komemoraciju svome velikom veteranu Vjekoslavu Spinčiću u velikoj dvorani beogradskog Univerziteta, u nedjelju 18. juna o g. 10.30 sati prije podne. Inicijativi Udrženja pridružio se Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije. Oblasni odbor Narodne odbrane, Jadranska Straža i razne druge patriotske organizacije.

Ličnost neumornog istarskog borca vrlo je popularna u jugoslovenskoj prestolnici. O čemu je dala dovoljno dokaza beogradska štampa svojim pisanjem prilikom njezine nedavne smrti. Zato će ova svečana komemoracija biti dostojna manifestacija narodnog priznanja jednom od najodličnijih sinova našega naroda.

Komemoraciju otvara predsednik Udrženja »Istra-Trst-Gorica« u Beogradu, predajući reč jednoru predstavniku Udrženja, koji će govoriti o značenju Spinčića i njegovim borbama za Istru, dok će predstavnik Sokola govoriti o Spinčiću kao opću jugoslovenskom nacionalnom veteranu. Govoriti će takodje ostali predstavnici patriotskih organizacija. Odvajanje Akademskog p

VJEKOSLAV SPINČIĆ IN GORIŠKI SLOVENCI

U ljubljanskem »Jutru« (4. 6. 1933) napisao je poznati naš nacionalni i politički radnik g. Andrej Gabršček, u povodu smrti prof. Spinčića, ovaj interesantan članak, koji prenosimo:

Veliki pokojnik prof. Spinčić je živahno deloval tudi med goriškimi Slovenci, da je ohranil med njimi za vedno bavežen spomin. Goriško osrednje semenišče je deloval tudi za Trst in Istro, in tu se je pravljil za dubovniško službo tudi Spinčić. Njegovi sošolci so pripovedovali, kako kipeče naroden je bil mladi semeničnik Spinčić. V semenšču je imel kar svoj slovenski klub, v katarem je mlaude slovenske tovariše navduševal za hrvatsko knjigo in slovensko misel, posebno pa za zvezo med vsemi južnimi Slovani, ki smo en narod.

V knjigi »Goriški Slovenci« je na strani 152 poročilo o njegovem prvem javnem nastopu v Gorici dne 21. junija 1871. Ta dan je bila v semenšču slavnostna »beseda« na čast papeževe 25letnice. Prostorna obednica je bila spremenjena v zalediško dvorano. Po vseh oknih so bili mnogoštivalni napisi v staroslovenskem, novoslovenskem, hrvatskem in italijanskem jeziku, na odru pa še v latinskom, grškem in hebrejskem. Med raznim točkami sporeda omenjam le, da je imel bogoslovec Fran Vidic slovenski govor, Vekoslav Spinčić pa je govoril o temi: »Koliko je stanovitost papeža cerkvi koristna.« Naš sloveč Andrej Marušič je pisal o tej slavnosti v »Novicah« in je dejal med drugim, da je venec lepega večera odnesel hrvatski govornik Vekoslav Spinčić. To vam je bila mila, sladka hrvaščina, tekoča z zgovornih ustnic, jaka prikupljivega mladeniča. Takega ploskanja, bogme, nisem še slišal nikdar kakor le med in po tem govorom.

Nekje sem te dni čital v nekrologu o Spinčiću, da je šel jeseni istega leta na Dunaj in šele potem v Prago na vseučilišče. To pa ni res, kajti že isto jesen je bil na vseučilišču v Pragi. V »Spominib« Ivana Hribarja čitamo na strani 59 iz leta 1871, tudi tole: »Istega leta je prišlo na vseučilišče tudi nekaj hrvatskih dijakov, med njimi Matko Mandić in Vekoslav Spinčić. Shajali smo se v kavarni »Angerer« na Poriči... Mnogo navdušenja za narodno delo je vladalo takrat med nami. Zlasti sta bila navdušena imenovana dva hrvatska dijaka ter sta delala načrte, kako probuditi Istro. Nam, ki nismo od blizu poznali razmer, se je to zelo nemogoče, vendar lima nismo jemali poguma, temveč smo ju bodrili na delo. Nasnejši dogodki so pokazali, kako pravilno sta sodila...«

Leta 1875. je bilo ustanovljeno v Kopru (po zaslugi slovenskega dež. šol. nadzornika Antona Klobiča-Sabla dolskega) moško učiteljišče s slovenskim, hrvatskim in italijanskim učnim jezikom. Ker tam ni bilo niti slovenske niti hrvatske ljudske šole za vadnico učit. kandidatom, so na hitrico napovedali za prvo leto štiri stroke jetniških stražarjev, a pozneje je postala ta vadnica važen zavod za naše koprske rojake. Ta šola je dala narodu moškakega narodnega delavca. Na njo so poslali za učitelja Benedikta Poniža, skrajšano naših mladih duš! Zral je razplamčil mlada srca za razne zgodovinske znanje, znal je z zgodovinskimi podobami tako globoko posaditi v resno poslušajoče duge, vzvišeno ljubezen do domovine, da njegovi učenci nikoli ne pozabijo lepih ur zgodovinskega pouka. Dijaki brez izjemne so ga jaka spoštovali in ljubili, in bil jih nekak vzor rodoljubnega in za svoj našredorečega moža.

Ali na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Goriškem. Ker je največje število bilo ravno za Goriško. Tu je bil tudi moj profesor. Predaval je zgodovino in zemljepisje. In kako je predaval! Kar požirali njenjove besede, ko nam je predaval tudi na to učiteljišče je prišel takoj tudi mladi profesor Vekoslav Spinčić, ker je lahko poučeval v vseh treh učnih jezikih. Tu je imel Spinčić pod svojim blagodejnim vplivom veliko število poznejših učiteljev tudi na Gori

ČLANSKI SASTANAK DRUŠTVA „ISTRÀ“ U ZAGREBU

U nedjelju dne 18. o. m. u 9 sati prije podne održat će se članski sastanak sa sljedećim dnevnim redom:

1. Komemoracija biskupa dr. Karlina;
2. Izvještaj o društvenom radu poslje gl. skupštine;
3. Osnivanje sekcije za pomoć članova „Istre“;
4. Eventualije.

Članski sastanak se održaje u društvenim prostorijama (Boškovićeva 40). Umojavamo članstvo, da tom sastanku prisustvuje u čim većem broju. — Odbor.

SLOBODNA BRAĆA U RADU ZA JULIJSKU KRAJINU

Glavna skupština Jugoslovenske matice u Osijeku.

Jugoslovenska Matica u Osijeku održala je dne 11. juna o. g. svoju redovnu godišnju glavnu skupštinu u dvorani Royal-tonkina.

Skupština je bila vrlo dobro posjećena. Zapaženo je veliko učešće omladine, koja je time pokazala, da se ozbiljno spremi za nacionalni i kulturni rad u narodu. — Sa strane banovinskog odbora Jugoslovenske Matice u Zagrebu prisustvovan je skupštini tajnik g. Fran Baf, sa strane Društva „Istra“ i Konsorcija i uredništva lista „Istra“ g. Ivan Stari, za Savez emigrantskih organizacija iz Beograda gosp. dr. Ivo Mogorović.

Prisustvovali su iz Osijeka gg. diviz. general Tomić, predsjednik Društva „Istra“, g. Zadnik, gradski senator g. dr. Burić i mnogi predstavnici osječkih nacionalnih i kulturnih društava.

Skupštinu je otvorio predsjednik Podružnice Jugoslovenske Matice g. Hinko Sirovatka, ravnatelj osiguravajućeg društva „Feniks“ u Osijeku. Najprije je komemorirao smrt velikog i neumrlog istarskog nacionalnog borca blagopokojnog prof. Vjekoslava Spinčića. Svojim je komemorativnim govorom izazvao na skupštinu vanredan dojam.

Poslije toga odaslane su pozdravne brzozavke Njegovom Veličanstvu Kralju, Sokolskoj Župi Sušak-Rijeka, na čiji se je nedavni slet žučljivo oborila talijanska štampa, i t. d. Pozdravne su brzozavke poslali „Jugoslovenska Matica“ iz Splita i „Sokolsko društvo“ iz Valpova.

Iza kako je g. predsjednik pozdravio prisutne odlične goste i delegate raznih ustanova, prešao je na svoj opširan i zanimljiv izvještaj, kojim je prikazao rad Jugoslovenske Matice u Osijeku, a zatim je prikazao iscrpivo dokumentirane političke, nacionalne i ekonomske prilike naših majlina u Italiji, Austriji, Madžarskoj, Njemačkoj i ostalim susjednim zemljama, te našega kontinentalnoga i prekomorskoga iseljeništva.

Kada je velikom pažljivošću saslušan njegov zanimiv izvještaj, pozdravio je skupštinu u ime banovinskog odbora Jugoslovenske Matice u Zagrebu njegov delegat tajnik g. Fran Baf. U svojem oduljem je govoru iznesao sadanje stanje naše braće u Istri, Trstu, Goričkoj i ostalim našim porobljenim krajevima. Iznesao je ukratko rad banovinskog odbora u Zagrebu i izrazio potpuno priznanje i zahvalnost odboru i članovima Jugoslovenske Matice u Osijeku, a osobito je naglasio velike zasluge za uspešan rad g. Hinka Sirovatke, dra. Dinka Ermana i Ivana Zatluka, koji su uz pomoć ostalih odbornika postigli zamjerne uspjehe u radu za našu Istru.

O audijenciji Odbora Jugoslovenske Matice kod Njeg. Veličanstva Kralja izvještio je odbornik gosp. dr. P. Uzelac, tajnički izvještaj podnio je g. Ivan Zatluka, blagajnički g. dr. Dinko Erman. Prošlogodišnji je prihod Podružnice iznosio 17.800.25 Din. a rashod 13.058 Din. Nakon izvještaja nadzornog odbora jednoglasno i sa priznanjem podijeljen je upravnom i nadzornom odboru apsolutoriu za sveukupni rad u prošloj godini.

U novi upravni odbor izabrani su jednoglasno: za predsjednika g. Hinku Sirovatku, za I. potpredsjednika g. dr. P. Uzelac, za II. potpredsjednika g. prof. Ljudevit Čić, za zamjenika tajnika g. Oto Munder, za blagajnika g. dr. Dinko Erman, za njegova zamjenika g. Herman Ganter. Odbornici za Gornji Grad i Tvrđu: gg. Šima Pavlović, dr. Ante Rutar, Stjepan Čmelik, prof. Stjepan Mimica, Anka Metzner, Emica Vujičić, Milica Milić, Koviljka Trkulja, Jelka Krešić i Melanija Žilić te ravnatelji pojedinih škola; odbornici za Donji Grad: gg. ing. Slavko Horvat, Ignjo Cvejić, Dragica Radanović i ravnatelj Škola; za Novi Grad: gg. dr. Stjepan Pelz, Vladoja Ivanić i Josipa Mück. U nadzorni odbor su bili: gg. Ivan Zatluka, Dane Reichsman i Mijo Kovačević.

Na koncu glavne skupštine se predsjednik zahvaljuje svima na prisustovanju i ustrpljivom i pažljivom saslušanju pojedinih referata. U nadi, da će rad Jugoslovenske Matice, za koji će naći razumijevanje u svim slobjevima grada Osijeka i njegova rođoljubnoga građanstva, urodit još boljim plodom za visoke ciljeve Jugoslovenske Matice a za podupiranje narodnih patnika iz naše Istre i ostalih otetih nam krajeva, zaključuje skupštinu.

Istra: izlazi svakog tjedna u početku. — Uredništvo i uprava nalaze se u Zagrebu, Masarykova ulica 28, II. — Broj čakovnog računa 36.789. — Preplate: Za cijelu godinu 50 dinara; za pol godine 25 dinara; za inozemstvo dvostruko; za Ameriku 2 dolara na godinu. — Oglaši se račun po cjeniku. — Vlasnik i izdavač: KONZORCIJ „ISTRÀ“. Masarykova ul. 28/II. — Urednik: Ivo Mihovilović, Jukićeva ul. 36. — Za uredništvo odgovara: Dr. Fran Brnčić, advokat, Samostanska 6. — Tisk: Štampaljna Jugoslovenske štampe d. d., Zagreb, Masarykova 28a. — Za tiskarne odgovaraju: Poljanović, Zatarić, Ilica broj 131.

Naša propaganda

AGILNOST NAŠE EMIGRACIJE V MARIBORU

Delovanje društva »Nanos«

Ker je poročilo o prvem rednem občinem zboru našega društva odpalo Vam bomo podali v naslednjem kratko poročilo o našem delu po občinem zboru.

Novemu odboru načeljuje sedaj tov. Kosmina Darko, znani emigrantski delavec, prepričani smo, da bomo u njem našli pravega vodjo in dobrega predsednika, kakor se je že do sedaj pokazal. Njegova naloga naj bo pripeljati »Nanos« do onega viška, ki si ga vsi želimo to je, da postane največja emigrantska družina v Jugoslaviji.

V odbor so biti izvoljeni še sledeči: podpredsednik tov. Novak Mirko, tajnik Bizjak Franjo, tajnica II. Kompare Pavla, blagajnik tov. Kralj Marino, blagajnik II. Škerlovaj Drago, odborniki tov. Prunk, Leban, Žele, Crnobori, Viher, Bernetič, Kompare Z. Guštin, Morel, Ambrožič, Reiter, Kralj Ivo, Kaučič, Macarol, Stergar, Štokova, Lozej, Vidmar, Vuga. Revizorji so: Lašč Bogomil, Terzer Vlekovslav, Koruza Albert.

Delovanje društva se je tudi v letosnjem letu razdelilo na posamezne odseke, ki pridno delujejo. Opisali bomo na kratko delovanje odsekov po občinem zboru.

Pevskemu odseku

načeljuje tov. Ambrožič, ta odsek se je pred kratkim reorganiziral in se je iz moškega zbara sestavil mešan zbor, šteje okoli 45 pevcev in je že 2 krat javno z velikim uspehom nastopil. Pod takstirko pevovodje g. Križmana je zasiguran še večji razmah in uspeh. Zlasti na zadnji prireditvi v Unionu je bil deležen splošne pohvale od strani mariborske publike.

Skoro največ pažnje pa posvečamo našemu

mladinskom tamburaškemu zboru.

Ta odsek pod načelstvom tov. Kralja Ivana napreduje dobro in je zlasti velike važnosti vsled tega, ker ima same mlade moći, ki bodo nekoč velike važnosti za naše društvo. Nastopil je že na par društvenih prireditv ter žel obilo uspeha. Tov. Pivka, kapelnik odseka ima nedvoumno največ zasluge, da se je ta odsek tako visoko povspel.

Propagandni odsek

pod vodstvom tov. Lozeja je tudi pokazal, da je pridno na delu saj je v našem mladim društvi organiziranih že do sedaj okoli 600 članov, naloga tega odseka je tudi delovanje za naš biser, za našo »Istro«. Prepričani smo, da bo tov. Lozej v tem pogledu mnogo naredil in svojo propagando v pretežni meri usmeril v korist našemu glasilu.

Kulturno znanstvenemu odseku

načeljuje tov. Viher. Kaj je ta odsek napravil in kaj še bo, je težko popisati. Kratko omenimo le glavno: ustanovil je društveno knjižnico, katera ima nad 550 knjig, predavanja smo imeli na vseh sestankih, potom tiska je zainteresiral širšo javnost za naše delo ter seznanil društvo z drugimi domaćimi društvi. Ta odsek je eden najvažnej-

ših in se mu bo poznala velika škoda, ko bo izgubil agilnega načelnika tov. Viherja, upamo pa, da bo bodoči načelnik tov. Crnobori tudi znal svojo nalogo rešiti ter koristiti odsek in ga še više dvigniti.

Dramski odsek

se je tudi krepli razvila in nam podal več predstavi v minuli sezoni. Tov. Macarol, kateri načeljuje odsek bo znal tudi v bočno sodelovanjem tov. Režiserjev Crnobori in Kralja Vladota voditi ta odsek do še večjih uspehov. Omeniti moramo, da sta igri »Nebesa na zemlji« ter »Namišljeni bolnik« sijajno uspeli in ste se morali tu di ponoviti na zahtovo mariborske publike.

Društvo posveča veliko pažnje tudi

naših emigrantov v ta namen se je osnoval meddržavni odbor za pomoć brezposelnim, kateri vrši svojo nalogo časno, v njem delajo naši najboljši. Temu odboru predseduje tov. Dr. S. Fornazarč. O delovanju tega odbora bomo še poročali prihodnjič.

Pokazala se je potreba, da se ustanovi v okviru društva

Ihanilni fond.

Namen tega fonda je, da si zlasti sezonski delavci ob letni sezoni prihranijo nekaj denarja za zimo. Ta fond vodi tov. Kralj M. in je popolnoma samostalan. Kot odborniki fonda so še: tov. Žele, Prunk, Škerlovaj, Živic in Filipič. Člani zlasti pa sezonski delavci se fonda v lepem številu poslužujejo in reči moramo, da se je ta ideja pri nas dobro obnesla.

Podali bomo še golo

statističko

delovanja po občinem zboru. Društvo je imelo 9 rednih sestankov s predavanji, 1 komemoracija po pok. Srečkom Kosovelu, odborovih sej je imelo 15. Vršile so se štiri prireditve in sicer »Akademija 3. 3. v Narodnem domu katera je vsestransko lepo uspela, predstave »Namišljeni bolnik« pri Renčlu na Pobrežju in v Narodnem domu, ter velika vrtna prireditve dne 3. t. m. v Unionu.

Med tem se je društvo tudi preselilo iz Grajske ulice v prostore restavracije »Union«, kjer nam je g. Lisiak, vipavski rojak, odstopil brezplačno malo dvoran.

Društvo priteja sedaj vsako nedeljo

Izlete v okolico

ter s svojo pesmijo vzpodbuja narodni duh v obveznih krajih.

Delovanje našega društva bo tudi v bočno usmerjeno v tem pravcu, zlasti bomo gledali koristiti naši »Istri«, ker se vsi dobro zavedamo kaj pomeni za nas lastno glasilo. Delali bomo na tem, ker hočemo, da postane »Nanos« prvi borec na našem emigrantskem polju. Hočemo, da »Nanos« postane najagilnejše emigrantsko društvo v Jugoslaviji. Ta pa bomo dosegli, ker imamo v društvu ljudi, ki so sposobni delati in ki se ne strašijo nobesnih žrtev, kadar se gre za našo stvar. — Lj.

ZIVO DELOVANJE „SOČE“ V CELJU

Celjsko emigrantsko društvo »Soča« je bilo zašlo v majnho krizo, ki se je vsled posebnega prizadevanja našega odličnega odbornika poravnala na izrednem občinem zboru, s tem, da je dobila novega predsednika in nov odbor, ki se zaveda svoje naloge ter kaže vnero in žalost za nadaljnjo delovanje. Ustanovili so se dramatski, pevski, propagandni in prosvetni odseki z jasnimi programi, ki bodo poživljali društveno delovanje. Odbor se bo redno shajal ob torkih v akih 14 dñi, po potrebi tudi večkrat, pevske vaje bodo vsako sredo in soboto ob 20. u. in prosvetni odsek bo imel predavanje na rednih sestankih vsaki četrtek od 20. u. Dramatski odsek se pri-

dno ura ter se pripravlja za nastope. V kratkem priredi »Soča« izlet v Štore, letos pa uprizori tudi večjo prireditvijo na Glaziju, na katero naše Celjane že sedaj opozarjamo. O tem bomo še kasneje poročali.

Iz navedenega je razvidno, da se Soča marljivo giblje. Zato pa vabimo nele Primorce in Korošce, ki niso še včlanjeni, ampak tudi druge Celjane, da prav v obilnem številu pristopajo kot člani ter tako pripomorejo k ideji, ki napoljuje naše duše. K življenju. Mesečna članarina znaša samo 1 dinar — in zato se nadajemo ter prosimo, da se nam približajo vsi naši dobitni patrioti. — Monitor.

Iz navedenega je razvidno, da se Soča marljivo giblje. Zato pa vabimo nele Primorce in Korošce, ki niso še včlanjeni, ampak tudi druge Celjane, da prav v obilnem številu pristopajo kot člani ter tako pripomorejo k ideji, ki napoljuje naše duše. K življenju. Mesečna članarina znaša samo 1 dinar — in zato se nadajemo ter prosimo, da se nam približajo vsi naši dobitni patrioti. — Monitor.

EMIGRANTSKI TABOR DRUŠTVA „KRN“ V ČRNOMLJU

Kakor je razvidno po zanimanju naših emigrantskih udruženj in ostalih narodno humanitarnih organizacij, bode imel Tabor v Črnomlju velik pomen v zgodovini društva »Krn« in celokupne Jugoslovenske emigracije. Pozornost vlada tudi med domaćini. Na slavnosti prisustvuje celokupen pevski zbor bratskega društva Tabor iz Ljubljane, ki bode nastopal, razen veselice, tudi priča zadušnici za padle žrtve naše neodrešene domovine. Tudi ostala bratska društva so uvidjela naše delo in nam pridno jav-

ljajo sodelovanje in delegate. Oglasila se je Štajerska in podružnica »Soča« v Celju

nas je zaprosila za točke nastopa. Naši amaterji, ki so pod vodstvom g. Gregoriča obiskali Belokrajino, so v svojem dopisu objavili, da se zoper vidimo. Obračamo se do vseh emigrantskih udruženj, da nam prel pot kol je mogoče pošljeno točko nastopa.

Število udeležencev in imena delegatov, da lahko pravočasno sestavimo podrobni program našega Tabora. — Odbor.

Iz navedenega je razvidno, da se Soča marljivo giblje. Zato pa vabimo nele Primorce in Korošce, ki niso še včlanjeni, ampak tudi druge Celjane, da prav v obilnem številu pristopajo kot člani ter tako pripomorejo k ideji, ki napoljuje naše duše. K življenju. Mesečna članarina znaša samo 1 dinar — in zato se nadajemo ter prosimo, da se nam približajo vsi naši dobitni patrioti. — Monitor.

Iz navedenega je razvidno, da se Soča marljivo giblje. Zato pa vabimo nele Primorce in Korošce, ki niso še včlanjeni, ampak tudi druge Celjane, da prav v obilnem številu pristopajo kot člani ter tako pripomorejo k ideji, ki napoljuje naše duše. K življenju. Mesečna članarina znaša samo 1 dinar — in zato se nadajemo ter prosimo, da se nam približajo vsi naši dobitni patrioti. — Monitor.